ԵՂԻՇԷԻ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

ՆՈՐԱԳԻՒՏ ՀԱՏԱԿՈՏՈՐՆԵՐ

(Շարունակութիւն և վերջ. տես էջ 59)

Գ ԹՈՒՂԹ, էջ բ, ՍԻՒՆ ա	Տպ. էջ 332
Մուշկխան Նխսալաւուր.	Մուշկան Նիւսալաւուրտ.
և ինքն խաղայր գնայր	Եւ ինքն խաղայր անդրէն գնայր
յերկիրն արեւելից, և յան	յերկիրն արեւելից. և յան-
..ման եղեալ մեծի թագ	գիման եղեալ մեծի թագաւո-
աւորին պատմէր զամեն	րին, պատմէր զամե-
այն անցս իրացն և զիւր	նայն անցս իրացն, զիւր
հնարաւոր իմաստութիւն.	հնարաւոր իմաստութիւնն
և զվատակայ խաբերայ	և զվատակայ խաբերայ
ճայրայրանս պատրան	պատրանսն հայթայթանացն,
ացն, որպէս զառաջին	որպէս զառաջինն
..ւր ամբարշտութիւն կա	զիւր զամբարշտութիւնն կա-
մեցաւ ծածկել այն զի	մեցաւ ծածկել այնու՝ զի
քակեալ երկպառակեաց	քակեալ երկպառակեաց
զգունդն Հայոց։	զգունդն Հայոց։
Իբրև լուաւ զայս ամեն	Իբրեւ լուաւ զայս ամե-
այն թագաւորն ի մեծ	նայն թագաւորն ի բերանոյ մեծ
հազարապետէն, պահնա	հազարապետին, պահնա-
ցաւ յանձն իւր և աւէ,	ցաւ յանձն իւր և աւէ
անսուտ երդմամբ, եթէ	անսուտ երդմամբ. Եթէ
..րեսցի անաւրէնն այն	ապրեսցի անօրէնն այն
ի մեծ պատե..զմէն	ի մեծ պատերազմէն ...

Գ ԹՈՒՂԹ, էջ բ, ՍԻՒՆ բ	Տպ. էջ 336
... փչատակութիւն ..չից	... կամ յափշտակութիւն ընչից
..մ ի խողխողումն .իրն	կամ ի խողխողումն որդե-
լեաց, կամ ի գերու... ընտ	լեաց, կամ ի գերութիւն ըն-
անեաց, կամ եղանել ի	տանեաց, եղանել ի
Հայրենի երկրէն և անկա	Հայրենի երկրէն և անկա-
նել ի սար.ութիւն ատ..	նել ի ստրկութիւն օտա-
ութեան։ Այս ոչինչ համա	րութեան. առ ոչինչ համա-
րեցան զայն անցս չար	րեցան զայս ամենայն անցս չար-
չարանացս, այլ միայն	չարանացն. այլ միայն
միաբանեցան ընդ Աստուծոյ	միաբան կալ ընդ Աստուծոյ,

digitised by A.R.A.R.@

Գ ԹՈՒՂԹ, էջ բ, ՍԻՒՆ բ

զի ի նմանէ միայն մի
գրեսցին։ Եւ քան զամ
ենայն երևելի մեծութիւնս
զնա բաւական համարեց
ան ընտրել ի միտս իւր
եանց, և զուրացութիւն
մեծութեան չար համարե
ցան, և զմահն որ վասն
Աստուծոյ անանց կենդանութիւն։
ծառայել յերկր. ազ..
ութիւն կ......

ՏՊ. էջ 336

զի ի նմանէ միայն մի
գերի ելցեն, և ամենայն
երևելի մեծութեանս
զնա բաւական համարեցան՝
ընտրեալ ի միտս իւրեանց։
Եւ զուրացութիւնն
մեծութիւն վարկանէին,
և զմահ վասն
Աստուծոյ՝ անանց կենդանութիւն
և ծառայել յերկրի՝ ազա-
տութիւն կենաց իւրեանց։

Գ ԹՈՒՂԹ, էջ բ, ՍԻՒՆ գ

ժողով...
աք։ փոխ...
կացելոցն ...
իշխանին ...
բարս կամ ...
նոցա մաս..
զիւրա..
տայր ..
գեռ և ..
ենայն ..
թող..
պ. ...

ՏՊ. էջ 337

ժողովել յԱրտաշատ քա-
ղաք, փոխանակ յետս
կացելոցն՝ որ ելին զհետ
իշխանին Սիւնեաց, զեղ-
բարս կամ զորդիս կամ զեղբարցն որդիս ի
նոցա մասանցանէր, և (տեղի
զիւրաքանչիւր զօրս
տան նոցա. զի
գեռ ևս ինքն ունէր զա-
մենայն աշխարհն։ Եւ թու-
թող ամենեքեան ի տեղի
պատերազմին ....

Դ ԹՈՒՂԹ, էջ ա, ՍԻՒՆ ա

... .մանէ գտանէ
. իսկ որ քաջութեամբ յառ
.. մառչէր, քաջ անուն
.. զի ժառանգէր, և պա
.. ես մեծամեծս յանց
. ւոր և ի մահկանացու
. ագաւորէն ընդունէր։
.. մեք ահաւասիկ յիւրա
.. նչիւր մարմինս ուն
. մք վէրս և սպիս բազու
. ս, և բազում այն քաջ
ութիւն իցէ, վասն որոյ առ
եալ պարգևս մեծամեծս,
. նարգ և .. ւօգուտ զպար
գեւան համարիմ և առ ոչ
ինչ զքաջութիւն, վասն
զի ամենեքեան խափա

ՏՊ. էջ 344

մահ ի նմանէ գտանէր.
իսկ որ քաջութեամբ յա-
ռաջ մատչէր, քաջ անուն
ազգի ժառանգէր, և պար-
գևս մեծամեծս յան-
ցաւոր և ի մահկանացու
թագաւորէն ընդունէր։
Եւ մեք իսկ աւասիկ յիւրա-
քանչիւր մարմինս ունիմք
վէրս և սպիս բազումս.
և բազում այն քա-
ջութիւն իցէ, վասն որոյ առ-
եալ իցէ և պարգևս մեծամեծս։
Անարգ և անօգուտ զքաջութիւնսն
համարիմ, և առ ոչինչ զպար-
գեւսն զբազումս. վասն
զի ամենեքեան խափա-

digitised by A.R.A.R.@

Դ ԹՈՒՂԹ, էջ ա, ՍԻՒՆ ա

նելոյ են։ Իսկ արդ հիմէ
վասն մահկանացու հրա
մանատուին զայս արու
թիւնս կատարէաք, և՛ս առ
աւել վասն անմահ թագ
աւորին մերոյ որ աէրն է
կենդանեաց և մեռելոց,
և դատելոց է զամենայն
մարդ ըստ գործոց իւրոց։
. պաքէն հիմէ կարի քաջ
յառաջ մատուցեալ ծե
... այց սակայն եւ...

ՏՊ. էջ 344

նելոյ են։ Իսկ արդ հիմէ
վասն մահկանացու հրա-
մանատուին զայն արու-
թիւնս կատարէաք, որչափ եւս ա-
ռաւել վասն անմահ թա-
գաւորին մերոյ, որ աէրն է
կենդանեաց և մեռելոց,
և դատելոց է զամենայն
մարդ ըստ գործոց իւրոց։
Այպաքէն հիմէ հարի շատ
յառաջ մատուցեալ ծե-
րացայց, սակայն եւանելոյ եմք ...

Դ ԹՈՒՂԹ, էջ ա, ՍԻՒՆ բ

հեշտ և բաղձա.. .....
բանքս իմ ի լսելիս ....
մեծացդ և փոքունց
մի երկուցեալ զանգիտ
եսցուք ի բազմութենէ
հեթանոսացն, և մի
յահագին սրոյ առն մահ
կանացուի թիկունս զար
ձուսցուք։ զի եթէ ..
ցէ աէր յաղթութիւն ի ձեռս
մեր սատակեսցուք զզաւ
րութիւնս նոցա, զի բարձ
րասցի կողմն ճշմարտ
ութեան, և եթէ հասեալ
իցէ ժամա.ակ կենաց մե
րոց, սուրբ մահուամբ պատ
երազմիս ընկալցուք խն
դութեամբ սրտիւ, բայց մի
այն ի յարութիւնս քաջու
թեան վատութիւն մի խառնե
սցուք։ մանաւանդ
զի անմոռաց է ինձ յիշել
ով զիմ և զմանց ի ձէն
ջ ի ժամանակին զի զան
աւրէն իշխանն խաբեցաք
պարտեցաք իբրև զման
ուկ մի տղայ և ան.....
իբրև այն եթէ ի

ՏՊ. էջ 345

.. հեշտ և բաղձալի թուեսցին
բանք իմ ի լսելիս մեծա-
մեծաց և փոքունց։
Մի երկուցեալ զանգի-
տեսցուք ի բազմութենէ
հեթանոսացն, և մի
յահագին սրոյ առն մահ-
կանացուի զթիկունս դար-
ձուսցուք. զի թէ տա-
ցէ Տէր յաղթութիւն ի ձեռս
մեր, սատակեսցուք զզօրու-
թիւն նոցա, զի բար-
ձրասցի կողմն ճշմար-
տութեանն. և եթէ հասեալ
իցէ ժամանակ կենաց մերոց
սուրբ մահուամբ պատե-
րազմիս, ընկալցուք խնդու-
թեամբ սրտիւ. բայց
միայն յարութիւնս քաջու-
թեան՝ վատութիւն մի խառնես-
ցուք։ Մանաւանդ
զի անմոռաց է ինձ, յիշելով
զիմ և զմանց ի ձէնջ,
ի ժամանակին զի զա-
նօրէն իշխանն խաբեցաք,
պատրեցաք իբրև զմա-
նուկ մի տղայ անպիտան.
իբր այն եթէ ի վերինն երեսս

digitised by A.R.A.R.@

Դ ԹՈՒՂԹ, էջ բ, ՍԻՒՆ ա

... գոր[1]

.....ա իշխանն կամ[1]
.. (նիկ?). ի մէնջ[1], իբր
և նոցա ինչ ոչ կարացաք
աւգնել, անհնար լիցի
եթէ վասն մարմնաւոր
սիրոյ զԱստուած ընդ մարդկան
փոխանակեսցուք։ Իսկ
արդ յերկուս և յերիս
կոխս Տէր ինքնին մեծ
աւ զաւրութեամբ աւգնեաց
մեզ, որպէս զի զան
ուն քաջութեան ժառան
գեցաք, զզաւրն արք
ունի չարաչար հարաք
և զմոգսն ..ողորմ սա
տակեցաք, և զպղծու
թիւն կռապաշտութեան ի
տեղեաց տեղեաց սրբե
ցաք, և զանաւրէն
թագաւորին զհրամանն
եղծաք, զխոտլութիւնն
ցածուցաք, լեռնացե
ալ ալիքն պաշտացան,
բարձրագէզ փրփուրն
պայթեաց, զազանա
ցեալ սրտմտութիւնն զայ
....ց։ Որ ի վերայ ամ
... որոտայր նկուն
..եալ քան զոտ

ՏՊ. էջ 345

(Ջի նոքօք հանդերձ մարտ եղեալ կոտեա-
ցուք ընդ անօրէն
իշխանին վասն հայրենի աստուածատուր օ-
..... Եւ իբր- րինացն։)
և նոցա ոչ ինչ կարացաք
օգնել, անհնար լիցի այս՝
եթէ վասն մարմնաւոր
սիրոյ զԱստուած ընդ մարդկան
փոխանակիցեմք։
Իսկ արդ յերկուս և յերիս
կոխս Տէր ինքնին մե-
ծաւ զօրութեամբ օգնեաց
մեզ, որպէս զի զա-
նուն քաջութեան ժառան-
գեցաք, և զզօրսն ար-
քունի չարաչար հարաք,
և զմոգսն անողորմ սա-
տակեցաք, և զպղծու-
թիւն կռապաշտութեանն ի
տեղեաց տեղեաց սրբե-
ցաք, զանօրէն
հրաման թագաւորին
եղծաք ապականեցաք, զխոտլութիւն ծովուն
ցածուցաք, լեռնացեալ
ալիքն պաշտացան,
բարձրագէզ փրփուրն
սպառեցաւ, գազանա-
ցեալ սրտմտութիւնն զա-
զարեաց։ Որ ի վերայ ամ-
պոց որոտայր, նկուն
եղեալ՝ քան զոտնորական ...

Դ ԹՈՒՂԹ, էջ բ, ՍԻՒՆ բ

տարած։ Քանզի հիմ
ունք նորա հաստատք ..
են վերայ վիմին հա..
տատութեան, ոչ ի վերայ ...
րի այլ ի վեր յերկինս ...
ոչ անձրևք իջանեն
և ոչ հողմք շարժեն և ո.
հեղեղս յարուցանեն

ՏՊ. էջ 346

... մինչև ի կատարած։ Քանզի հի-
մունք նորա հաստատութեամբ եղեալ
են ի վերայ վիմին անշարժութեան,
ոչ ի վերայ երկրի,
այլ ի վեր յերկինս, ուր
ոչ անձրևք իջանեն
և ոչ հողմք շնչեն և ոչ
հեղեղս յարուցանեն։

---

1. Այդ երեք տողերը կը պակսին տպագրին մէջ, որ ունի փակագծի մէջ առնուած կտորը։

digitised by A.R.A.R.@

Դ ԹՈՒՂԹ, էջ բ, ՍԻՒՆ բ

և մեք թէպէտ մարմ..
յերկրի եաք այլ հաւատո.
յերկինս եմք շինեալք
ուր ոչ կարէ համանել յա.
ձեռագործ շինուածն Քրիստոսի
հաստատուն կացէք յա.
շուշտ զաւրագլուխն մեր
որ ոչն երբէք մոռացի
զգործ նահատակութ.ա.
ձերոյ։ Ո՛վ քաջք, մեզ
այս աւր մեծապէս է զոր
կատարեաց Աստուած ի ձեռն մեր
ոյ քնութեանս, յորում և
զաւրութիւնն Աստուծոյ մեծապէս
երևի։ Զի եթէ զայս
կոտորելով ի վերայ աստուածա
յին աւրինացն պարծան.
անձանց ժառանգեցաք
զքաջատոհմ ազգի և եկ
եղեցւոյ թողաք, և վար
.ուց ակնկալութիւնն

ՏՊ. էջ 346

Եւ մեք թէպէտև մարմնով
յերկրի եմք, այլ հաւատովք
յերկինս եմք շինեալ.
ուր ոչ ոք կարէ համանել յան-
ձեռագործ շինուածն Քրիստոսի։
Հաստատուն կացէք յան-
շուշտ զօրագլուխն մեր,
որ ոչ երբէք մոռացի
զգործ նահատակութեան
ձերոյ։ Ով քաջք, մեզ
այս մեծապէս է՝ զոր
կատարեաց Աստուած ի ձեռն մե-
րոյ քնութեանս. յորում և
զօրութիւնն Աստուծոյ մեծապէս
երևի։ Զի եթէ զայլս
կոտորելով ի վերայ աստուածա-
յին օրինացն՝ պարծանս
անձանց ժառանգեցաք,
և զքաջ անուն ազգատոհմին մերոյ
թողաք եկեղեցւոյ, և վար-
ձուց ակնկալութիւն ի Տեառնէ է ....

Հ. Յ. ԱՍՏՈՒՐԵԱՆ

ԱՌԱԿ

ԼՃՕԻՆ ՆԱՆՆԻԿԸ

Գարնան ժամանակ,
Խիտ ծառերուն տակ,
Գեղջկին ընտանիք
Նընջէր երջանիկ։
Օրօրոցը ծառէն կախուած
Կը տատանէր կամաց կամաց։
Գեղջկին կինը քաղցրր ձայնով
Կ'երգէր նաննիկ օրօրելով.
Նորա անուշ գեղգեղին մեղմ ելևէջ՝
Նըրբատերեւ ծառերուն մէջ,
Ծաւալելով ալիք ալիք՝
Գերազանցէր սոխակին իսկ դայլայլիկ։
Քընեց երեխան քընով անուշակ.
Գիշերը բացաւ իւր սեւ դըրօշակ.
Լըռեց բընութիւն և մարդիկ բոլոր,
Կ'անցնէին ժամեր խաղաղ և անդորր։
Տեսնես երեխան զարթելով քիչ վերջ
Ըսկըսաւ թընձկալ օրօրոցին մէջ։
Զայդ որ լըսեց իշակը,
Որ կը քընէր ծառին տակը,
Անհըրաւէր և անկոչ՝
Ուզեց անել ծառայութիւն մ'իւր տիկնոջ.
Օրօրոցին գալով մօտ
Նա ըսկըսաւ զըռալ սաստիկ կոշտ ու խորթ.
Կ'երգէր նաննիկ՝ օրօր օրօր.
Թընդաց գեղջկին տուն բոլոր։
Կու լար տըղան լեղապատառ.
Մայրը ցատկեց շըռնչասպառ.
Եւ հազիւ հազ իւր տիրասէր իշակին
Նա արժանի վըճարեց գին։
Երբոր էշը կ'երգէ օրօր ու նաննիկ,
Իսկ խօզը տաղ՝ մեղեդիք,
Այդ շընորհքին անասնածիր
Ականջ բեր ու դիմացիր։

Ա. ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆ

digitised by · A.R.A.R.@